

Omsorgskontoret
Sofia Åström, Maritha Lindblad Johansson,
Ulla Salmela-Trosell

2017-11-01

Dnr SN 2017-285
Dnr ON 2015-183

Omsorgsnämnden Socialnämnden

Familjesupporten, uppföljning av insatser för att minska placeringar (budgetuppdrag 47)

Socialnämndens beslut

Uppföljningsrapport avseende familjesupporten godkänns.

Omsorgsnämndens beslut

Uppföljningsrapport avseende familjesupporten godkänns.

Leanlink Råd och stöd erhåller fortsatt verksamhetsuppdrag till och med 2019-12-31

Ärende

Budgetberedningen gav i december 2014 omsorgsnämnden och socialnämnden följande uppdrag:

-Utreda vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att minska kostnaderna inom HVB och särskilt pröva möjligheten till behandlingshem eller utslussningsboende i egen regi.

I budgetuppdraget konstaterades att det fanns behov av en insats som kunde avvärja placeringar. En insats som kunde ges intensivt och i direkt anslutning till en krissituation i en familj/omkring ett barn. Vidare tydliggjordes att det fanns behov av en flexibel öppenvård som tidigt kunde möta upp med individuella behandlingsinsatser. Analysen mynnade ut i ett förslag om ett team som kunde erbjuda stöd och motivationsarbete direkt i och efter en krissituation som innebär en risk för placering.

Målgrupp för verksamheten Familjesupporten är barn och ungdomar från 10-18 år, samt deras familjer som är i behov av flexibla och intensiva insatser i en akut krissituation. Insatsen ska vara individuellt anpassad utifrån barnet och familjens behov. Grad av problematik, mer än vilken problematik barnet/ungdomen har, ska vara avgörande när det gäller vilka ärenden som insatsen kan arbeta med.

Familjesupporten har sedan starten fram till och med oktober 2017 arbetat med 110 ärenden. Tiden som Familjesupporten arbetat med familjerna varierar från 2 veckor upp till en över ett år men främst har insatsen pågått under utredningstid, ca 8 veckor. I perioder då det varit få akuta ärenden har teamet varit flexibla utanför uppdraget och erbjudit hjälp till handläggare på socialkontoret, arbetat med ärenden utanför målgruppen eller erbjudit behandlingsinsatser, främst i ärenden aktuella inom familjeteamet på Råd & Stöd.

Uppdraget är utvecklingsinriktat vilket medfört att förändringar i utförande har skett under verksamhetstiden.

Målgrupp: Målgruppen har utökats från familjer med barn i åldern 10-18 år till familjer med barn mellan 0-18 år.

Tid för insats: Familjesupporten har vidgat sitt uppdrag till att inte enbart möta behov hos familjer som riskerar att få sitt barn placerat utan stöttar även familjer med varierande grad av krissituation.

Personalresurs: Antalet årsarbetare föreslås reduceras från sju till sex stycken vilket är mer i enlighet med målgruppens behov.

Målsättningen med insatsen är att förhindra 8 årsplaceringar på Hvb till en uppskattad kostnad av 10 mnkr per år. Enligt beräkning gjord av socialförvaltningen har familjesupportens arbete genererat en besparing om totalt 3,0 mnkr under första året som verksamheten varit i drift. I behovsanalysen inför start av uppdraget konstaterades att akuta oplanerade placeringar ofta blir långvariga, minst ett år. En teoretisk beräkning utifrån denna utgångspunkt ger istället en besparing om totalt ca 9,0 mnkr.

Familjesupporten har även arbetat med krisstöd i tidigt skede, vilket på sikt kan generera ytterligare minskade kostnader för Hvb men som är svåra att beräkna i dagsläget.

Omsorgskontoret föreslår att verksamheten familjesupporten får ett fortsatt uppdrag till 2019-12-31 och att verksamhetsuppdraget revideras utifrån de ändringar som beskrivits ovan. Uppdraget föreslås vara fortsatt innovationsinriktat med möjlighet till fortgående revidering utifrån uppkomna behov. Medel för verksamheten om 2 mnkr finns inrymd i omsorgsnämndens budget.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse Familjesupporten, uppföljning av insatser för att minska placeringar (budgetuppdrag 47).docx

Bakgrund

Budgetberedningen gav i december 2014 omsorgsnämnden och socialnämnden följande uppdrag:

-Utreda vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att minska kostnaderna inom HVB och särskilt pröva möjligheten till behandlingshem eller utslussningsboende i egen regi.

Tidigare rapporter i uppdraget:

- Juni 2015 Delrapport
- September 2015 Slutrapport
- December 2015 Uppdragsbeskrivning Råd och stöd

Bakgrund till uppdraget Familjesupporten

En stor del av bugetuppdraget bestod av en behovsanalys tillsammans i en arbetsgrupp bestående av chefer från socialkontoret och Barn och ungdomspsykiatri.

Behovsanalysen visade att placeringar ofta skedde i det akuta skedet då det saknades ett flexibelt och intensivt stöd att erbjuda familjen. För att kunna säkerställa skyddet för barn eller ungdom blev en placering enda alternativet. Socialkontoret hade kunskap och erfarenhet av att placeringar som sker i oplanerade situationer ofta blev en varaktig insats. Detta utifrån att placeringen skedde utan möjlighet till förankring, motivationsarbete eller planering vilket uppgavs leda till en uppgivenhet hos familjen och en upplevelse av att de inte hade förutsättningar att medverka i ett fortsatt förändringsarbete.

Arbetsgruppen konstaterade att det fanns behov av en insats som kunde avvärja placeringar. En insats som kunde ges intensivt och i direkt anslutning till en krissituation i en familj/omkring ett barn. Vidare tydliggjordes att det fanns behov av en flexibel öppenvård som tidigt kunde möta upp med individuella behandlingsinsatser.

Analysen mynnade ut i ett förslag om ett team som kunde erbjuda stöd och motivationsarbete direkt i och efter en krissituation som innebär en risk för placering.

Uppdragsbeskrivning Familjesupporten

Målsättning:

Målet är att avvärja placering och istället erbjuda ett förstärkt stöd i hemmet.

Målgrupp:

Barn och ungdomar från 10-18 år, samt deras familjer som är i behov av flexibla och intensiva insatser i en akut krissituation. Insatsen ska vara individuellt anpassad utifrån barnet och familjens behov. Grad av problematik,

mer än vilken problematik barnet/ungdomen har, ska vara avgörande när det gäller vilka ärenden som insatsen kan arbeta med.

Metod för insatsen:

Insatsen ska utgå från systemteoretisk grund och nätverksarbete. Utformningen av insatsen ska vara individuellt anpassad och innehålla en hög grad av flexibilitet vilket innebär möjlighet till tät kontakt och stöd under dygnets alla timmar.

Teamet arbetar på uppdrag av handläggande socialsekreterare samt familjen under utredningstid. En förutsättning för att teamet ska aktiveras är att det finns en påtaglig risk för att ett barn eller ungdom ska placeras. Teamet ska arbeta med krisstöd och motivation till förändring, vilket innebär snabba insatser i en familj för att härbärgera oro i familjen samt avvärja akuta placeringar. Teamets arbete är en del av pågående utredning enligt SoL kap 11 § 1.

Teamet kommer att ha tillgång till en ”sviktplats”, där möjligheter erbjuds till tillfällig övernattnings, för barn/familj i syfte att stabilisera och bryta negativa mönster i familjen. Målet är att snabbt återföre barn och föräldrar och fortsätta arbetet i hemmiljön. Nätverksarbete kommer att vara en central del i det fortsatta arbetet med familjen.

Familjesupportens metodik kan sammanfattas utifrån följande:

- Snabba krisanterningsinsatser. Varje ärende ska få kontakt med teamet inom max 12 timmar från att ärendets aktualiserats.
- Flexibla stödinsatser, tidsmässigt och innehållsligt, som anpassas utifrån varje enskild familjs behov.
- Kortare behandlingsinsatser eller fungera som en brygga/lots över till andra verksamheter inom socialtjänsten eller barn och ungdomspsykiatri.
- Nätverksinriktat arbete med familjen.
- Hantera och bemästra barriärer och hinder som finns för att klienten ska få adekvat stöd och hjälp.
- Enklare utredningsuppdrag
- Intensiv insats pågående 4 – 6 veckor.
- Insatsen är en del i pågående utredning.

Familjesupportens organisering

Familjesupporten har haft ett delat ledarskap med operativt styrning av förstalinje chef från både socialförvaltningen samt Råd & Stöd.

Familjesupportens arbete organiserades till en början så att medarbetarna på socialkontoret skulle gå in i de mest akuta ärendena och ge intensivt krisstöd, samt göra upp en planering/struktur för den närmsta tiden. Efter den akuta fasen var över skulle familjen slussas över till medarbetarna på Råd & Stöd som skulle vidmakthålla strukturen och motivera och slussa över till fortsatt

öppenvårdsinsatser. Gruppen skulle ha gemensamma arbetsplatsträffar men skilda ärendegenomgångar.

Uppföljning

Organisation

Verksamhetens start var planerad till februari 2016. På grund av rådande flyktingkris sköts detta framåt och medarbetare i teamet var på plats först under sommaren 2016.

Hösten 2016 förändrades organisationsstrukturen för Familjesupporten. Ärendegenomgångarna och handledning blev gemensam för teamet och beslut fattades om att alla medarbetare skulle ingå i samma team med ett gemensamt uppdrag. Medarbetarna gjorde också en modell för familjesupportens arbete där arbetet delades in i 3 faser, där den totala tiden i familjen skulle vara max 8 veckor. I samband med detta fick också Råd & Stöds medarbetare tillgång till att dokumentera i samma journalsystem som socialkontorets medarbetare, Treserva. I augusti 2017 ändrades också målgruppen till att även innefatta barn i åldrarna 0-18 istället för 10-18.

Under uppföljningen har en diskussion förts kring det delade ledarskapet med exempel på för och nackdelar.

Ytterligare revideringar under uppdragstiden:

Uppdraget är utvecklingsinriktat vilket medfört att förändringar i utförande har skett under verksamhetstiden.

Målgrupp: Målgruppen har utökats från familjer med barn i åldern 10-18 år till familjer med barn i åldern 0-18 år. Ca 13 familjer med små barn har fått stöd av familjesupporten under 2017. Främst har insatsen använts vid risk för placering på grund av omsorgssvikt men även vid andra akuta kriser i familjen då föräldrar behövt stöd.

Tid för insats: I det ursprungliga uppdraget är familjesupportens målgrupp enbart familjer som riskerar att få sitt barn placerat. Under uppdragstiden har det fallit sig naturligt att fortsätta arbeta med familjer som trots stöd från supporten inte har sitt barn kvar i hemmet. Detta i syfte att korta behandlingstiderna.

Även familjer i kö för en specifik behandlingsinsats exempelvis IHF (intensiv hemmabaserad familjebehandling) har vid tillfällen haft kontakt med familjesupporten för att upprätthålla motivation tills insatsen kan erbjudas.

Personalresurs: Familjesupporten budgeterades från början utifrån sju årsarbetare varav tre stycken med finansiering från omsorgsnämnden. På grund av sjukskrivningar har familjesupporten under 2007 bestått av sex årsarbetare, tre anställda av socialförvaltningen och tre anställda av Råd & Stöd. Antalet

årsarbetare har efter revideringen bättre matchat behovet varför fortsatt verksamhet föreslås fortgå med sex årsarbetare.

Samlokalisering

Att hela teamet skulle sitta nära varandra i samma lokaler har från början varit en ambition. Dock har flera faktorer påverkat vilket medfört att teamet idag har arbetsplatser på två olika ställen. Frågan om samlokalisering har lyfts på nytt och förutsättningarna undersöks. En följd av de uppdelade lokalerna är att socialkontorets medarbetare, som sitter närmare handläggarna, vilka är de som förmedlar uppdrag och engagerar Familjesupporten i ärenden får en större inblick i det vardagliga akuta arbetet medan Råd och stöds medarbetare ofta får information i andra hand. Det finns utifrån detta en gemensam ambition att samtliga medarbetare i teamet ska arbeta närmare socialkontorets handläggare. I syfte att nå en sådan samsyn mellan Socialkontoret och Råd & Stöd har bl a Gruppledare/Gruppchef satt som rutin att alla ärenden passerar dem innan fördelning till gruppen. Vid större ärenden har det krävts att hela teamet träffas med ganska kort varsel för att dela upp arbetet mellan sig.

Arbetsätt

Familjesupportens medarbetare upplever att de lyckas bäst med sin uppgift när de får möjlighet att skapa kontakt med familjen direkt vid en anmälan eller en ansökan till socialtjänsten och det samtidigt finns en motivation hos familjen att lösa situationen. De tillfällen då Familjesupporten kunnat följa med en socialsekreterare från mottagningen direkt hem till familjen, upprätta en kontakt och erbjuda stöd dagligen, genom träffar eller telefonkontakt även kvällar och helger under en avgränsad period har uppskattats av både familjer och handläggare.

Verksamt har också varit att från början vara tydlig inför familjen med att en placering för stunden inte varit ett alternativ. Istället har de motiverat till att samla familjen som helhet, även om situationen utgår från ett eller flera barn, för att på så sätt hitta styrkor i nätverken som kan hjälpa i situationen.

Vidare har mycket av arbetet bestått av att försöka hitta lösningar så att både barn och föräldrar upplever en trygghet som en grund för ett förändringsarbete. Detta kan t ex bestå i att hjälpa föräldrar att hålla fast vid gränser för barnen. Familjesupporten har också kunnat etablera och möjliggöra kontakt med andra aktörer t ex Psykiatrin, Barn och ungdomspsykiatrin, Boendestöd, Våld i nära relationer eller Familjerätten. Att få hjälp i konkreta vardagssituationer som t ex med ett telefonsamtal, remiss eller skjuts när man som familj har svårt att orka med, har varit ett sätt att komma vidare och inge hopp.

Ett nära samarbete med handläggaren på socialkontoret och ett klart uttalat behov av stöd från familjerna är ytterligare framgångsfaktorer i supportens arbete.

Familjesupporten har även fungerat som en länk mellan socialkontoret och hemmet, eftersom de inte har en beslutfattande roll men ändå möjlighet att förklara och följa upp myndighetsbesluten.

Exempel på situationer där familjer erhållit stöd av Familjesupporten

- Ungdomar som uppger att föräldrar slår eller kränker/kontrollerar dem och önskar bli jourhemsplacerade.

Efter en riskbedömning och med stöd av Familjesupporten har flera av dessa konflikter kunnat redas ut och ungdomen har kunnat stanna i hemmet eller flyttat hem igen, efter en kort vistelse i jourhem. I vissa fall har en ungdom flyttat hem till en annan förälder och har fått stöd av Familjesupporten under processen.

- Ungdomar som varit våldsamma på skolan, alternativt hotat andra ungdomar/elever, begått kriminella handlingar och föräldrar önskat placering för sitt barn.

Med stöd från Familjesupporten och efter motivering till familjebehandlande insats så har krisen ofta avväjts. I vissa av dessa fall har en placering i jourhem eller Hvb (hem för vård eller boende) skett under en kortare period varefter Familjesupporten har kunnat stötta under placeringsförfarandet och i vissa ärenden även vid hemflytt.

- Familjekriser där en ungdom vistats hemifrån under flera dagar i sträck utan att föräldrarna vet var de befinner sig. Ibland har dessa ungdomar även haft stor skolfrånvaro.

Familjesupportens arbete har i dessa ärenden främst bestått av att stötta föräldrarna och agera som en länk mellan skola och hemmet i syfte att hitta metoder för att få ungdomen att fullfölja sin skolplikt.

- Samtal med ungdomar

Familjesupporten har lagt mycket tid på att samtala ex om risker med att rymma och genomsamtalsmetodik lotsat ungdomar till en ökad förståelse för sitt eget beteende och varför de agerar som de gör vilket ofta har lugnat ner situationer då ungdomar vagabonderar.

- Drogmissbruk

Familjesupporten har varit behjälpliga med kontakt och skjuts till Minimaria för provtagning.

- Skolfrånvaro

Att en ungdom inte går till skolan utan stannar hemma är en annan sorts familjekris, dock en mindre dramatiskt sådan. Familjesupporten har vid sådana tillfällen kunnat finnas med vid skolbyte, skolmöte och stöttat föräldrarna att göra upp en plan för hur de ska hantera frustrationen över att ha ett barn som missar stora delar av sin utbildning. Vid behov har de även hjälpt familjen att skjutsa ungdomen till skolan.

Resultat

Familjesupporten har sedan starten fram till och med oktober 2017 arbetat med 110 ärenden. Tiden som Familjesupporten arbetat med familjerna varierar från 2 veckor upp till en över ett år men främst har insatsen pågått under utredningstid, ca 8 veckor. I perioder då det varit få akuta ärenden har teamet varit flexibla utanför uppdraget och erbjudit hjälp till handläggare på socialkontoret, arbetat med ärenden utanför målgruppen eller erbjudit behandlingsinsatser, främst i ärenden aktuella inom familjeteamet på Råd & Stöd.

Målsättningen med verksamheten var att förhindra ca 8 placeringar per år. Enligt uppskattning har Familjesupporten förhindrat 9 placeringar, varav 3 stycken har bedömts vara av akut karaktär. Att bedöma vad som kunde ha blivit en placering eller inte är svårt. Till exempel har Familjesupporten arbetat med att förhindra kriser i 79 stycken familjer. Om dessa kriser kunde ha blivit så allvarliga att de hade resulterat i en placering är svårt att avgöra, dels då det i dagsläget saknas möjlighet till en långsiktig uppföljning och dels då det är en bedömningsfråga på individnivå.

Placering trots insats från Familjesupporten

Av de 79 ärenden som benämnts som *kris i familjen* har 10 stycken resulterat i akuta placeringar och 7 stycken i planerade placeringar. I samtliga ärenden har detta berott på kraftigt utagerande från ungdomen, t ex våld mot förälder, kriminalitet, droger eller andra hotfulla/riskfyllda beteenden där det varit för stor risk för ungdomens och övrigas hälsa att inte ingripa med mer kraftfulla åtgärder

Sedan revideringen av målgruppen, augusti 2017, har teamet även arbetat med 13 barn under 10 år, varav 3 ärenden slutat med en placering. Dessa ärenden har främst bestått av familjer där det förekommit omsorgsvikt eller misstänkt misshandel och Familjesupportens roll har varit att stötta familjerna efter ett förhör på Barnahus eller en inledd utredning som förväntats orsaka en kris i familjen.

Ekonomisk uppföljning

Målsättningen med insatsen är att förhindra 8 årsplaceringar på Hvb till en uppskattad kostnad av 10 mnkr.

Kostnad för teamet för respektive förvaltning är:

Omsorgsnämnden: 2 mnkr/år

Socialförvaltningen 2,5 mnkr/år

Enligt beräkning gjord av socialförvaltningen **för perioden som uppföljningen avser** har familjesupportens arbete genererat en besparing om totalt ca 3,0 mnkr. Detta är beräknat på en genomsnittlig placeringstid om 6 månader, detta utifrån ungdomar som varit aktuella för teamets insats

Beräkning 6 månader (faktiska beräknade kostnader för uppföljningstiden)Antal förhindrade placeringar	9 st Beräkning: 3749 kr/dygn x 30,5 dgr/mån x 6 mån x 9 pers = 6 174 603 kr
Antal förkortade placeringar	4 st Beräkning: 3749 kr/dygn x 30,5 dgr/mån x 3 mån x 4 pers = 1 372 134 kr
Totalt	Placeringskostnader 7 546 737 kr Kostnader för teamet ca 4,5 mnkr Total besparing = ca 3 mnkr

Ovanstående beräkning är gjord utifrån faktiska kostnader för den tid som teamet arbetat, d.v.s. att en ungdom inte kunnat vara placerad längre än 6 månader. I behovsanalysen inför start av uppdraget konstaterades att akuta oplanerade placeringar ofta blir långvariga, minst ett år. En teoretisk beräkning utifrån denna utgångspunkt ger istället en besparing om totalt ca 9,0 mnkr.

Antal förhindrade placeringar	9 st Beräkning: 3749 kr/dygn x 30,5 dgr/mån x 12 mån x 9 pers = 12 349 206 kr
Antal förkortade placeringar	4 st Beräkning: 3749 kr/dygn x 30,5 dgr/mån x 3 mån x 4 pers = 1 372 134 kr
Totalt	Placeringskostnader = 13 721 340 Kostnader för teamet = ca 4,5 mnkr Total besparing = ca 9,0 kr

Kommentar: Familjesupporten har även arbetat med krisstöd i tidigt skede, vilket på sikt kan generera ytterligare minskade kostnader för Hvb men som är svåra att beräkna i dagsläget.

Resursbehov

Verksamheten omfattade ursprungligen 7 årsarbetare, varav kostnaden för 4 stycken finns inrymd i socialnämndens budget. Medel för återstående 3 årsarbetare regleras i verksamhetsuppdrag till Leanlink Råd och stöd. Utifrån uppföljning föreslås att personalstyrkan reduceras med en person då 6 årsarbetare är bättre anpassat efter behovet.

Medel för Familjesupporten bedöms finansieras av en minskning av årsplatser på Hvb och finns med i socialnämndens och omsorgsnämndens budget för 2018 med plan för 2019 och 2020. Inrättandet av Familjesupporten är en del av den åtgärdsplan som godkändes av omsorgsnämndens sammanträde 2015-06-17.

Åtgärdsförslag

Omsorgskontoret föreslår att verksamheten Familjesupporten får ett fortsatt uppdrag till 2019-12-31 och att verksamhetsuppdraget revideras utifrån de ändringar som beskrivits ovan. Uppdraget föreslås vara fortsatt innovationsinriktat med möjlighet till fortgående anpassningar utifrån uppkomna behov. Medel för verksamheten om 2,0 mnkr finns inrymd i omsorgsnämndens budget.

Samråd

Uppföljningen av Familjesupporten har genomförts tillsammans med verksamhetsansvariga på socialförvaltningen och Råd och Stöd. Visst underlag har samlats in via FoU-centrum.

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

Omsorgskontoret

Socialförvaltningen

Linda Ljungqvist

Anita Lhådö